

Landelijke Klachtencommissie voor het openbaar en het algemeen toegankelijk onderwijs

(mr. E.N. Brons, W. Dulfer-Visser, R.C.A. Wilcke)

Uitspraaknr. 01.134

Datum:

7 maart 2002

Niet tijdige onderkenning leerachterstand door school; klacht gegrond; primair onderwijs.

De klacht

De vader klaagt erover dat de school de leerachterstand van zijn zoon niet heeft onderkend.

De visie van de partijen

De vader heeft een gesprek met de groepsleerkrachten van zijn zoon gevoerd over de uitslag van de Cito-toets en het daaraan gekoppelde advies van de school omtrent het vervolgonderwijs. De schoolbegeleidingsdienst adviseerde als vervolgonderwijs de basisberoepsgerichte leerweg van het VMBO. In weerwil van dit advies adviseerde de school als vervolgonderwijs de kaderberoepsgerichte leerweg. De vader had zelf een advies voor de theoretische leerweg verwacht en was dan ook erg verbaasd en boos over dit advies. Hij benadrukt dat hij niet boos over de uitslag zelf was, maar over het feit dat hij nooit eerder signalen van de school heeft ontvangen dat het niet goed met zijn zoon zou gaan en heeft naar aanleiding van het schooladvies een aantal gesprekken met de groepsleerkrachten gevoerd. In deze gesprekken heeft de vader aangegeven zijn zoon te willen aanmelden voor een orthopedagogisch-orthodidactisch onderzoek. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden. Daaruit bleek onder andere dat er bij de jongen sprake is van een sterk vertraagde taalontwikkeling. Bij het begrijpend lezen deden zich kenmerken voor van inhoudsloos leesgedrag. Op het gebied van technisch lezen is er sprake van dyslexie met kenmerken van het subtype visuele dyslexie. Bij de spelling kan worden geconcludeerd tot een disorthografie c.q. spellingsstoornis (onderdeel van de dyslexie). De aan het onderzoeksbureau verbonden orthopedagoog adviseerde intensieve begeleiding op het gebied van taal. De vader verwijt de school dat zij deze taalproblematiek niet heeft gesignaleerd.

De school heeft aangegeven dat de jongen tot medio groep 7 binnen het leerlingvolgsysteem van het CITO in het algemeen altijd voldoende tot goed scoorde. Deze scores zijn opgebouwd van A tot en met E, waarbij A de hoogste score is en E de laagste. De jongen behaalde op het gebied van rekenen een C/D score, voor spelling een C score en voor technisch lezen een D score. Voor begrijpend lezen is hij medio groep 7 van een C score naar een E score gegaan. De school wijst erop dat uit deze scores blijkt dat de jongen weliswaar geen hoogvlieger is, maar dat er tot groep 7 geen reden is geweest om hem extra te begeleiden cq. op te nemen in de zorg op het gebied van rekenen, taal en spelling. Op het gebied van begrijpend lezen is er wel een signaal afgegeven.

De school heeft gezien dat uit het opgestelde rapport naar aanleiding van orthopedagogisch-orthodidactisch onderzoek blijkt dat de verbale capaciteiten van de jongen minder zijn dan de performale capaciteiten. Volgens de school valt hieruit af te leiden dat de leerbaarheid bij de jongen afnam hetgeen teruggang in het presteren op school tot gevolg heeft gehad. Verder

merkt de school op dat ook de uitslag van de SBD/ISI-toets heeft aangegeven dat de verbale kant van de jongen zwakker is dan de performale kant. De school wijst erop dat dit ook de aandacht van de school heeft gehad in het adviesgesprek. Het advies omtrent het vervolgonderwijs is hier ook mede door bepaald.

De school veronderstelt dat naast de soms moeilijke werkhouding van de jongen ook de wisseling van groepsleerkrachten nadelige effecten gehad kan hebben op zijn prestaties.

Van derden gekregen informatie

Getuigenverklaring van de zorgcoördinator

De zorgcoördinator heeft de laatste maanden van het afgelopen schooljaar gezamenlijk met een collega aan groep 8, de groep waarin de jongen zat, les gegeven. Wanneer een leerling benedengemiddeld presteert maakt de groepsleerkracht hier melding van bij de zorgcoördinator. De zorgcoördinator zal de leerling dan in een zorgplan betrekken. In uitzonderlijke gevallen komt het voor dat de zorgcoördinator zelf het initiatief neemt om met de groepsleerkracht over de prestaties van een leerling te spreken.

Aanvankelijk heeft de zorgcoördinator geen signalen van de groepsleerkracht ontvangen over ondergemiddelde prestaties van de jongen. Het is haar wel opgevallen dat de jongen in groep 7 een terugval had. Deze terugval vond plaats in een tijd dat hij van verschillende groepsleerkrachten les kreeg. De zorgcoördinator heeft met de groepsleerkracht over de terugval gesproken. Deze heeft aangegeven dat de jongen vanwege zijn spellingsproblemen in een spellingsgroepje zat. In het spellingsgroepje leerde hij zich via een andere strategie spellingsregels eigen te maken.

De zorgcoördinator heeft verteld dat het haar opviel dat, toen zij in groep 8 aan de jongen les gaf, hij erg zwak in taal was en 'talige' situaties ontweek. Het is wel eens door haar hoofd gegaan dat de jongen misschien dyslectisch zou zijn. Vanwege tijdgebrek en de studiehouding van de jongen, waar zij haar aandacht op richtte, is zij niet dieper op zijn taalproblemen ingegaan.

Getuigenverklaring van de orthopedagoog

De pedagoog heeft bij de jongen het hierboven genoemde onderzoek afgenomen. Hij zegt dat de taal tot en met groep 6 bij de wereldoriënterende vakken concreet is. Vanaf groep 7 wordt de taal bij deze vakken abstracter. De pedagoog kan zich dan ook voorstellen dat de school de taalproblemen van de jongen tot en met groep 6 niet heeft gesignaleerd. Vanaf groep 7 hadden de taalproblemen wel kunnen worden gesignaleerd. Over het inhoudsloos leesgedrag van de jongen en het signaleren daarvan merkt hij op dat inhoudelijk leesgedrag wordt onderscheiden in twee niveaus. Op een gegeven moment komt de taal door de kwaliteit daarvan in de schoolboeken op het tweede, hogere niveau. Een kind met dyslexie haakt op dat niveau af. Zo zal hij bij de uitdrukking "de appel valt niet ver van de boom" aan de appel zijn boom denken in plaats van de intentie van de uitdrukking zelf. De eerste schooljaren hoeft inhoudsloos leesgedrag van een leerling nog niet opgemerkt te worden. In latere schooljaren moet dit wel opvallen aan de hand van bijvoorbeeld redactie rekenen of tekst verklaren.

Getuigenverklaring van de logopedist

De logopedist begeleidt de jongen op het gebied van taal. Zij vertelt dat de stoornissen vanaf groep 7 opgemerkt hadden kunnen worden, omdat de taal vanaf dan abstracter wordt. Het heeft getuige enigszins verbaasd dat de taalproblemen van de jongen niet door de school zijn opgemerkt. Bij een vroegtijdige behandeling had de jongen betere resultaten kunnen boeken op het taalgebied.

Overwegingen van de Commissie

De vader klaagt erover dat de school de leerachterstand van zijn zoon niet heeft onderkend. Voor de beoordeling van deze klacht is van belang een onderscheid te maken tussen het beoordelingsvermogen, dat in het algemeen van een groepsleerkracht op een school voor basisonderwijs mag worden verwacht en het beoordelingsvermogen van een daartoe gespecialiseerd opgeleid persoon, die in een één-op-één situatie problemen als hier aan de orde signaleert en diagnosticeert. In de onderhavige klacht betreft dit de groepsleerkracht respectievelijk de orthopedagoog en de logopedist/remedial teacher.

De te beantwoorden vraag zal dan ook zijn of de groepsleerkrachten van groep 7 en 8, in een groep met 33 leerlingen de taalproblemen van de jongen hadden moeten en kunnen signaleren. Een aandachtspunt hierbij is dat hij montessorionderwijs volgde, waarbij het accent ligt op het leer- en ontwikkelingsproces van de individuele leerling en de prestaties niet direct worden afgezet tegen de resultaten van andere leerlingen.

Gebleken is dat de leerkracht van groep 7 de terugval van de jongen heeft gesignaleerd. De leerkracht heeft hierover met de zorgcoördinator gesproken en de jongen in een spellingsgroepje geplaatst. Voorts is duidelijk dat zijn resultaten op basis van de algemeen gebruikte Cito-normen tot en met groep 7 voldoende waren en dat behoudens voor spelling extra begeleiding niet nodig was. De school heeft dan ook tot groep 8 voldoende zorgvuldig gehandeld.

De laatste maanden van groep 8 in het schooljaar heeft de jongen les gekregen van de zorgcoördinator als groepsleerkracht. Zij beschikt over meer toegespitste kennis op het gebied van orthodidactiek en orthopedagogiek. Zij heeft wel eens de gedachte gehad dat bij de jongen meer speelde; bij haar is de gedachte opgekomen dat er sprake zou kunnen zijn van dyslexie, daar hij erg zwak was in taal en "talige" situaties vermeed. Zij heeft verklaard dat de jongen niet alleen benedengemiddeld presteerde op het terrein van spelling maar op meer facetten van de taalbeheersing. Niettemin heeft zij gemeend prioriteit te moeten geven aan de werkhouding en het gedrag van de jongen. Ook de omstandigheid dat de Cito-toets al was afgenomen en het advies over het vervolgonderwijs was gegeven, hebben een rol gespeeld bij het niet verder "uitwerken" van de gedachte dat mogelijk sprake zou kunnen zijn van dyslexie.

Naar het oordeel van de Commissie heeft de school op deze wijze een ernstige steek laten vallen. Er kan begrip voor bestaan dat de zorgcoördinator zich in eerste instantie heeft gericht op de werkhouding en gedrag, temeer nu de schoolloopbaan van de jongen ten einde liep. Desondanks diende de school zich te realiseren dat de jongen ook voor het vervolgonderwijs er bij gebaat zou zijn als zijn problematiek - alsnog - goed in kaart was gebracht. Nu is nagelaten hem aan te melden voor verder onderzoek is de klacht op dit punt gegrond, voorzover het gaat om de periode in groep 8.

Ten overvloede merkt de Commissie het volgende op. Op de bijeenkomst met de Commissie heeft de school aangegeven dat zij kleine groepen leerlingen hanteert in de onder- en middenbouw, dit in tegenstelling tot de bovenbouw, juist om leerproblemen vroegtijdig te signaleren. Deze casus leert dat de school scherp dient te blijven ten aanzien van het opkomen van leerproblemen, ook al is daar in het begin van de schooljaren ruim aandacht aan besteed.

Conclusie van de Commissie

De Commissie komt op grond van bovenstaande overwegingen tot de conclusie dat de klacht gegrond is voor zover deze betrekking heeft op de periode van onderwijs aan de jongen in groep 8.